

Gianni Sini

D I A B O L

K Ú Z L A Z B A V E N Ý

Patří exorcizmus do minulosti?

Gianni Sini

Diabol kúzla zbavený

Patrí exorcizmus do minulosti?

Nihil obstat ThDr. Tibor Reimer, PhD.

© Gianni Sini: Il grande incantatore smascherato dall'esorcista
Copyright © 2016 by Sugarco Edizioni S.r.l., via don Gnocchi 4,
20148 Milan, Italy

Preklad Mgr. Jana Sarňáková
Návrh obálky Mgr. art. Lucia Kopáčiková
Foto na obálke © iStockphoto

Slovenské vydanie © Vydavateľstvo DON BOSCO 2018
Všetky práva vyhradené.

ISBN 978-80-8074-399-4

*Túto knihu venujem starnúcim rodičom,
ktorí pokojne prechádzajú jeseňou života.*

ÚVOD

Konferencia biskupov Talianska vydala 17. mája 2001 *Ritus exorcizmov* ohlásený 22. novembra 1998¹ dekrétom Kongregácie pre Boží kult a disciplínu sviatostí. Ozrejmila, že taliansky kultúrny a náboženský kontext je poznačený rozsiahlym šírením skazečných alebo otvorene poverčivých kultových praktík. Najznepokojujúcejšie však je, že mnoho ľudí má výrazný nedostatok viery a pevných náboženských základov a vytratili sa niektoré dôležité kresťanské hodnoty.

Kto vedie spoločenstvo ako duchovný pastier, vie veľmi dobre, že mnohé rodiny aj celé roky odkladajú krst vlastných detí. Niektoré oň ani nepožiadajú, pričom sa ospravedlňujú tým, že slobodné rozhodnutie ponechávajú na deti, keď budú „veľké“. V skutočnosti necítia potrebu a nevyhnutnosť odovzdať svojim deťom vieru, ktorú dostali od svojich otcov.

V tomto kontexte sa stáva čoraz problematickejšou kresťanská výchova a formácia v prvých rokoch života a v období dospievania, čo sú obdobia, ktoré rozhodujúco poznamenávajú budúcnosť dieťaťa. Biskupov znepokojuje zatemnenie hlbokého významu života, ktoré prispieva k vytváraniu atmosféry neistoty

¹ *Rituál exorcizmov a modlitieb pre zvláštne príležitosti*, Kongregácia pre Boží kult a disciplínu sviatostí, Biskupská konferencia Talianska, 25. november 2001.

a pochybností. Človek sa spolieha na čosi mimo viery, mimo zdravej spirituality a pravého náboženstva.

Uprednostňuje utiekanie sa k formám veštenia, k náboženským technikám pretkaným poverčivosťou, k rituálnym prejavom mágie a podľa tvrdení biskupov zavše i k mimoriadne scestným rítom, napríklad k satanistickým. Pre talianskych exorcistov nejde o prekvapenie. Veľmi dobre vedia, že poverčivosť a čarovanie idú ruka v ruku s vedeckým a technologickým pokrokom a obracia sa na ne čoraz viac ľudí aj s vyšším vzdelaním.

Obyčajní ľudia, matky rodín, deti, študenti, právnici, lekári, podnikatelia, všetci vyhľadávajú kňazov – exorcistov. Žiadna skupina ľudí nie je výnimkou. Nie je teda správne tvrdiť, že spoločensky najzaostalejšie a kultúrne menej vyvinuté oblasti sú najviac vystavené týmto javom a len v nich je predispozícia pre čarodejníctvo a okultizmus.

Konferencia biskupov Talianska upozorňuje, že stále sa objavujú pokusy priznať poverčivým praktikám istú patinu vedeckosti a úctyhodnosti. Mnohí si postavili svoj finančný úspech na ľuďoch, ktorých kvária rôzne problémy. Konferencia tiež poukazuje na to, že „v súčasnom kultúrnom ovzduší sa šíri nezdravý záujem o oblasť démonov a spoločenské komunikačné prostriedky prispievajú k tomu, aby nachádzal odozvu a podporu“.

Predseda Medzinárodnej asociácie exorcistov, otec Francesco Bamonte, sa ozval, aby ozrejml, ako

nás svet kinematografie a televízie naučil s istou periodicitou sledovať filmy a fikcie, ktoré sa venujú najmä prítomnosti a mimoriadnemu pôsobeniu zlých duchov v živote človeka a boju, ktorý proti nim vedie Cirkev.

V týchto filmoch sa vo všeobecnosti objavujú obrazy zla s deštruktívnou silou v podobe strašidelných a takmer všemohúcich tvorov. Keď sa spomínajú otázky noriem, biblické fakty, mená a miesta, naďabíme na množstvo nepresností a legiend, ktoré sú v protiklade s vierou a náukou Cirkvi. Našťastie ide o fikcie, v ktorých sa nájde len pramálo pravdy. Z množstva filmov, ktoré sa natočili od sedemdesiatych rokov minulého storočia, sa len niektoré zakladajú na skutočnosti, s ktorou sa zvyčajne stretáva a pracuje exorcista. Predseda exorcistov okrem iného prezradil, že kňazi, ktorí prijali od Cirkvi službu exorcizmu, hneď odhalili v týchto filmoch zakrývanie nádhernej a úžasnej prítomnosti Boha, nezaujem o ňu a o jeho pôsobenie i jeho mocné víťazstvo nad zlom a najmä neprítomnosť Panny Márie v boji so zlom.

Ako sa ustavične presviedčame v našej exorcistickej praxi, zlý duch je proti svojej vôli nútený potvrdzovať pravdy našej katolíckej viery gestami, reakciami i slovami. Napríklad vtedy, keď je posadnutý veriaci počas exorcizmu pokropený svätenou vodou – zlý duch prostredníctvom neho prejavuje mimoriadnu nevôľu až po násilné reakcie. Rovnako

reaguje na prítomnosť relikvie a potvrdzuje poznanie svätca, ktorému táto relikvia prináleží.

Ja mám relikviu svätého Pia z Pietrelciny, kúsok obväzu, ktorým si svätec ošetroval jednoducho otvorenú ranu na boku. Vidím a konštatujem jej účinnosť, lebo diabol je nútený dosvedčiť svätosť tejto osoby a prejavuje voči nej čistý odpor. Otec Bamonte v denníku Svätej stolice *Osservatore Romano*² tvrdí, že zlý duch skutočne potvrdzuje svoju identitu, ktorá sa líši od identity posadnutého vtedy, keď prejavuje poznanie jazyka, ktorý je známy len exorcistovi. Hovorí ním, ale posadnutá osoba ho nepozná. Pri počutí modlitby venovanej Panne Márii prejavuje voči nej svoj odpor a súčasne aj strach. Je nútený dosvedčiť, že sa jej bojí preto, lebo Panna Mária je naozaj Božia Matka a Matka každého človeka, Nepoškvrnená, vzatá do neba s dušou i telom. Tieto i iné úvahy sú potvrdením toho, že filmy a fikcie o exorcistoch vychádzajú z predpokladov, ktoré cenzurujú aspekty potvrdzujúce podstatu právd našej katolíckej viery. Namiesto toho predkladá zásady ezoteriky a manichejského dualizmu. Podľa otca Bamonteho nie je náhoda, že sú tieto dva nekresťanské prvky vždy prítomné a jasne ukázané v príbehoch exorcizmov zobrazených vo filmoch.

² *Osservatore Romano*, 8. január 2016, rozhovor otca Francesca Bamonteho, predsedu AIE (Medzinárodná asociácia exorcistov).

Zrejmá je prítomnosť dvoch princípov – svetla a tmy, dobra a zla, medzi nimi dve odveké, ale nezávislé a protikladné božstvá, ktoré navzájom od nepamäti bojujú a ovplyvňujú každý aspekt ľudskej existencie a konania. Toto je náuka manicheizmu. Nie je to to, čo nám Boh zjavuje v Svätom písme. Satan nie je boh zla, ktorý stojí v opozícii voči Bohu dobra. Je to tvor, ktorého Boh stvoril ako dobrého a ktorý sa spolu s ďalšími anjelmi, ktorí boli tiež stvorení ako dobrí, zmenil na zlého, lebo svojím slobodným a neodvolateľným rozhodnutím odmietli Boha a jeho kráľovstvo. Tak umožnili vznik pekla. Pokúšajú sa zapojiť človeka do svojej vzbury proti Bohu. Boh však potvrdzuje svoje jasné víťazstvo nad nimi.

Takže satan a ostatní zlí duchovia v jeho službe nie sú všemocné bytosti, nemôžu konať zázraky, nie sú všadeprítomní, nemôžu poznať naše myšlienky a ani budúcnosť. Človek, ktorý žije v modlitbách, pokore, pokání a dôvernom odovzdaní sa do Božích rúk, je silnejší než diabol a než všetky diabolské zbory.

Tieto pravdy sa vo filmoch o démonoch nespomínajú. Naopak, poukazuje sa na ezoterické aspekty, ktoré sú úplne cudzie katolíckej viere, ako vyzdvihovanie tajných doktrín, ktorých náuka je vyhradená zasväteným. Tým je zverená možnosť odhalenia nejakej tajnej pravdy (alebo ešte lepšie – má vyzeráť ako zatajená Cirkvou) a skrytých významov.

Učenie o exorcizmoch, ktoré predkladá svet kinematografie, okrem toho skrýva istý druh novognosticizmu. V ňom má človek určitú formu vyššieho a osvieteného poznania ako plodu skúmania pravdy. Ním prechádza skrze prekonávanie prirodzeného sveta, ktorý poznáva prostredníctvom zmyslov. Tak sa dostane do iného sveta, ktorý nezasväteným, pokladaným za laikov, uniká. Skrátka vo svetle tejto jednoduchšej analýzy sa nám zdá, že ide o úsilie odovzdať nejakú správu gnostického tipu ako katolícku. Jej cieľom je šíriť medzi divákmi idey manicheizmu. To vedie k vytvoreniu odstupu od Cirkvi a vzniku základov triedy vyšších bytostí. Hlboko laický status tejto novej triedy je prítomnou a budúcou energiou sveta. Sveta podstatne odlišného od toho, ktorý ponúklo a naďalej ponúka Ježišovo kresťanstvo.

Žiaľ, verní katolíci zvyknutí nezaujímať sa o vlastnú náboženskú formáciu nie sú ani pripravení, ani schopní rozoznať fikciu, alebo lepšie povedané lož, od skutočnosti, a tak sa to, čo na začiatku mohlo vyzerať ako dobrá služba pre Cirkev a vieru, stáva zvyčajným a šikovným útokom satana na základy Katolíckej cirkvi. Súhlasím s analýzou nášho predsedu exorcistov a chápem tiež obavy niektorých oblastných biskupských konferencií, ktoré vydali k týmto témam pastoračné pokyny a jasné smernice. Rovnako konala Konferencia biskupov Toskánska, keď zverejnila v roku 1994 list s názvom „K otázke čarodejníctva a démonológie“ a v nedávnej minulosti (2014)

presné pokyny s tvrdením, že „úlohou Cirkvi je viesť Boží ľud a ohlasovať evanjelium tak, aby sa preukázala plodnosť Božieho slova, ktoré cez ohlasovanie vzbudzuje v srdciach ľudí vieru a plodí svedkov v mene Ježiša, Spasiteľa sveta“.

Cirkev je predovšetkým povolaná:

- Prijímať osoby, ktoré žiadajú o oslobodenie a uzdravenie od Zlého alebo od jeho nástrah, lebo vždy sa nájdú ľudia, ktorí pomoc potrebujú. Niekedy ide o ľudí so slabou vierou a vzdelaním, inokedy sú to ľudia poznačení bolesťou a telesným alebo psychickým utrpením. Cirkev má voči nim povinnosť, ktorá vyplýva z milosrdnej lásky, prijať ich, vypočuť, objasniť veci, podporiť ich a pomôcť im, aby boli účinne oslobodení od úzkostí a strachu, trápenia a otroctva.

- Ohlasovať evanjelium, ktoré umožňuje spoznať Ježiša, jediného Spasiteľa sveta. Ohlasovanie pravej náuky; systematická a organická interpretácia kresťanskej viery; vyzdvihnutie najmä pôvodného dobra stvorenia; absolútna zvrchovanosť Boha, Otca milosrdenstva; víťazstvo Krista nad hriechom a nad Zlým; živé poznanie spásy vo sviatostiach, cez ktoré slabý a hriešny človek vstupuje do vzťahu s dielom vykúpenia a je uzdravený a spasený; silné bratské a solidárne puto v spoločenstve a veľkodušné nasadenie v službe milosrdnej lásky... to sú najúčinnějšíe protilátky proti náhradám náboženstva.

- Požehnávať v oblasti sviatostného pôsobenia Cirkvi, svedčiť o nádhere spásy Zmŕtvychvstalého

už prítomného v dejinách ako nového princípu premeny života človeka a vesmíru. Požehnávanie je vskutku sviatostný skutok, v ktorom sa prejavuje viera v činnej prítomnosti Boha vo svete a veľkonočné víťazstvo Pána Ježiša.

- Oslobodzovať utláčaných cez Ježišovu spásnosnú silu, ktorá sa prenáša najmä vo sviatostiach a v aktívnom duchovnom živote, vo vrúcnej a ustavičnej modlitbe, v chápaní Božieho slova a v skutkoch lásky. V niektorých výnimočných prípadoch je Cirkev povoláná oslobodzovať utláčaných aj prostredníctvom modlitieb uzdravovania a vykonávaním exorcizmu po pozornom preverení, či ide o skutočnú prítomnosť zlého ducha alebo o psychickú chorobu.

- Bdieť nad náboženským cítením a nad praktikami, ktorými veriaci vyjadrujú svoju kresťanskú vieru, aby sa zamedzilo chybám a odchýlkam od autentickej a pravej viery.

Konferencia biskupov Toskánska opätovne potvrdzuje absolútnu a nenahraditeľnú zvrchovanosť Ježiša Krista nielen v živote Cirkvi, ale v samotných dejinách vesmíru a ľudstva. Preto pozýva veriacich k bdlosti, ktorú je potrebné zachovávať najmä v oblasti bežného pôsobenia satana, ktorým naďalej pokúša človeka ku konaniu zla. Práve pokušenie je najväčšou a škodlivou hrozbou, lebo je v priamom protiklade k Božiemu plánu spásy a k budovaniu Bo-

žieho kráľovstva. Satan si naozaj dokáže podrobiť človeka v tom, čo mu je najbližšie a najvzácnejšie, keď sa človek slobodne a osobne odovzdá jeho moci cez hriech. Preto má veriaci bdiieť, aby sa nedal oklamať a každý deň sa v modlitbe obracať na Otca slovami, ktoré nás naučil Ježiš: „Neuved' nás do pokušenia, ale zbav nás Zlého.“

Mimoriadne diabolské fenomény ako posadnutie, utláčanie, vexácia a infestácia sú možné, ale, ako tvrdia všetci exorcisti, vyskytujú sa zriedkavo. Spôsobujú veľké utrpenie, no samotné nevzdávajú človeka od Boha a nemajú vážnosť hriechu. Bolo by teda nerozumné venovať pozornosť prípadnej prítomnosti diabla v niektorých nezvyčajných javoch a vôbec sa nevenovať každodennej skutočnosti pokušenia a hriechu, kde sa satan, od počiatku vrah a otec lži, určite činí.

Mojím zámerom v tejto knihe je naozaj strhnúť masku „veľkého čarodejníka“ s jeho mocou, ale aj s veľkými obmedzeniami vyplývajúcimi zo skutočnosti, že aj on je Božie stvorenie a teda je podriadený jeho vôli. Otec Livio Fanzaga z Rádia Mária ho radšej nazýva „falšovateľ“, lebo dokáže unikať ľudskému poznaniu. Božské zjavenie však odhaľuje Zlého v plnej nahote.

Svätý Otec František od začiatku svojho pontifikátu neprestáva hovoriť o tejto téme a vystríhať veriacich. Počas jedného z posledných medzinárodných stretnutí Asociácie exorcistov ich „povzbudil

v mimoriadnej službe, ktorú vykonávajú v spoločens-
 stve so svojimi biskupmi, aby prejavovali lásku a pri-
 jatie Cirkvi voči tým, ktorí trpia v dôsledku pôsobe-
 nia diabla.“ Škoda, že aj poprední predstavitelia
 Cirkvi sú náchylní zakrývať túto prítomnú skutoč-
 nosť ako u jednotlivých veriacich, tak aj v samotnej
 Cirkvi.

K tejto téme sa pred nejakým časom vyjadril aj
 otec Raniero Cantalamessa, ktorého sa pýtali na
 skutočnosť, ktorá je naozaj problémom – či sa za-
 budlo na to, že diabol existuje. Otec Raniero, kapu-
 cín, oficiálny dlhoročný kazateľ Svätého Otca, pred-
 náša vždy v Pôstnom období pred Veľkou nocou
 a počas Adventu týždňovú katechézu pre pápeža. Je
 známy aj širokému televíznemu publiku z relácie
Le ragioni della Speranza, ktorá sa vysielala vždy
 v sobotu večer. Pripustil, že sa nachádzame v obdo-
 bí, keď sa o diablove mlčí, aj keď niektoré knihy, na-
 príklad *Falšovateľ* od otca Livia Fanzagu, riaditeľa
 Rádia Mária, patria k najčítanejším knihám.

Keď sa otca Cantalamessu pýtali, či Cirkev na-
 ozaj zabudla na diabla, pohotovo zareagoval: „Určite
 nie, nezabudlo sa naňho. Hovorí sa o ňom uvážlivej-
 šie, no nie je potrebné nazdávať sa, že v sa Cirkvi
 prestáva veriť v existenciu diabla alebo že by v tejto
 otázke nastal nejaký zmätok,“ a dodal, že „žijeme
 v období, keď sa o diablove toľko nehovorí a toto
 mlčanie zodpovedá jeho popieraniu.“ Nepriateľ už
 nejestvuje alebo, ak jestvuje, je len obyčajným zlom,

ktoré človek nosí v sebe. „Zlý duch,“ pokračoval, „sa stal jednoduchým symbolom kolektívnej neznalosti alebo kolektívneho odcudzenia. Skrátka metaforou zla.“

Pápežský kazateľ je presvedčený, že toto mlčanie a popieranie vyplýva z intelektualistického postoja, ktorý zaujali aj niektorí teológovia. Považujú za nemožné veriť v existenciu zlého ducha ako entity nielen symbolickej, ale aj skutočnej a osobnej. Fakt je, že intelektuáli nenachádzajú diabla, lebo ho hľadajú na nesprávnom mieste, a síce v knihách. Diabla však knihy nezaujímajú, zaujímajú ho duše. Myšlienka otca Raniera je veľmi jasná: aby sme si uvedomili, že diabol jestvuje, nie je potrebné navštevovať univerzity, knižnice, akadémiu, ale duše a najmä určité duše. Cantalamessa sa nechce odvolávať len na posadnutých alebo na hriešnikov, ale aj na svätých, lebo v ich životoch nájdeme svedectvo o boji proti tejto skutočnosti.

My exorcisti, ktorí sme dnes združení v asociácii a s konkrétnym štatútom schváleným aj Svätým Otcem, musíme vždy pamätať na to, že prvým veľkým exorcistom bol sám Ježiš a evanjeliá nám opisujú mnoho prípadov oslobodenia posadnutých. Otec Raniero je presvedčený, že v treťom tisícročí ešte má zmysel hovoriť o satanovi, no je potrebné robiť to opatrne. Vyhybať sa preháňaniu kázní z minulosti, keď ľudia videli diabla aj tam, kde nebol, a dopúšťali sa chýb a nespravodlivostí pod zámien-

kou boja proti nemu. Je potrebné vyhnúť sa dvom extrémom – vidieť diabla všade alebo nevidieť ho nikde a popierať ho za každú cenu. Otec Raniero v závere rozhovoru upozornil: „Beda tomu, kto zabudne na to, čo je napísané v Biblii, kde je zlý duch, osobná a inteligentná sila, prítomný už od prvej strany. Iste, Kristus ho premohol na kríži, ale on ešte stále koná a pokúša sa zviest' ľudí. To, že sme naňho zabudli, nás neurobilo šťastnejšími, ale, naopak, otupenejšími a navyknutejšími na zlo.“

Don Gianni Sini

1. KAPITOLA

Diabol

Kto je diabol?

Tvrdenie Jána Pavla II., ktorý sa obširne zaoberal témou Zlého vo svojich katechézach, nás jasne uvádza do onoho temného sveta, ktorý predstavuje satan a jeho anjeli: „Satanovou prácou vo svete je privádzať ľudí k popieraniu jeho existencie v mene racionalizmu a každého iného systému myslenia, ktorý hľadá všetky cestičky, len aby nemusel pripustiť jeho pôsobenie... odmietajúc poznanú pravdu o Bohu z vlastnej slobodnej vôle, satan sa stáva vesmírnym luhárom a otcom lži. Preto žije v radikálnom a nezvratnom popieraní Boha a usiluje sa vnútiť stvoreniu, iným bytostiam stvoreným na Boží obraz a najmä ľuďom, svoju tragickú lož o dobre, ktorým je Boh.“³

Je vhodné utiekať sa nielen k Svätému písmu a hlavne k Pavlovým spisom a k *Zjaveniu*, ale aj všeobecnému učeniu cirkevných otcov. Meliton Sardský už v druhom storočí napísal dielo o zlom

³ Ján Pavol II., *Hriech vo svete*, Chirico, Neapol 2005 a *Katechizmus Katolíckej Cirkvi*, Libreria Editrice Vaticana, 2005.

duchovi a bolo by komplikované citovať čo len jedného z otcov, ktorý by nebol niečo napísal o tejto téme, najmä svätý Irenej, Tertulián a svätý Augustín. Svätý Irenej nám zanechal zaujímavú definíciu diabla, keď ho nazval „padlý anjel“, ktorému musel čeliť sám Kristus, keď ho Duch v počiatkoch jeho pôsobenia priviedol na púšť.

Kongregácia pre náuku viery vydala text o *Kresťanskej viere a démonológii*.⁴ V ňom nám pripomína, že touto témou sa hlbšie a výraznejšie zaoberal svätý Augustín. Poukázal na diabla v akcii v bitke dvoch miest. Táto bitka mala pôvod v nebi, keď prvé Božie stvorenia, anjeli, vyhlásili vernosť alebo nevernosť svojmu Pánovi. V spoločnosti hriešnikov videl diablovo mystické telo. Väčšina otcov rozpoznala u padlých anjelov pýchu a túžbu povýšiť sa nad svoj stav, teda vyhlásiť svoju nezávislosť, možnosť byť ako Boh: toto je podstata ich pádu. Je v nich aj zlomyseľnosť voči človeku. Podľa svätého Ireneja možno začiatok odpadnutia diabla vidieť v jeho žiarlivosti po stvorení človeka a pokuse priviesť ho k vzbure proti svojmu pôvodcovi, čiže Bohu.

Aj Štvrtý lateránsky koncil (1215) sa o niekoľko storočí neskôr zaoberal touto témou a pri diablovej a zlých duchoch sa obmedzil na tvrdenie, že stvorenia jediného Boha nie sú vo svojej podstate zlé, ale

⁴ Kongregácia pre náuku viery, *Kresťanská viera a démonológia. Tak jestvuje diabol alebo nie? A ak jestvuje, kto je to?* Libreria Editrice Vaticana, júl 2006.